

Olsztyn, 20.06.2024r.

dr hab. n. o zdr. Ewa Kupcewicz, prof. UWM
V-ce Dyrektor Szkoły Zdrowia Publicznego
Collegium Medicum
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ul. Żołnierska 14C
10-001 Olsztyn

Ocena osiągnięcia naukowego
pt.: **„Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych
na cukrzycę w wybranych etapach życia”**,
dorobku naukowego oraz aktywności dydaktycznej
i aktywności organizacyjnej doktor nauk o zdrowiu Ewy Małgorzaty Kobos
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
w dyscyplinie nauki o zdrowiu

Olsztyn, czerwiec 2024 rok

Recenzję osiągnięcia naukowego pt.: „*Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych na cukrzycę w wybranych etapach życia*”, dorobku naukowego oraz aktywności dydaktycznej i aktywności organizacyjnej doktor nauk o zdrowiu Ewy Małgorzaty Kobos w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauki medycznej i nauki o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu wykonano na podstawie decyzji Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos ubiega się po raz pierwszy o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Sylwetka zawodowa Habilitantki Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos: przebieg pracy zawodowej oraz kwalifikacje zawodowe

Kwalifikacje zawodowe

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos ukończyła w 1991 roku Liceum Medyczne w Chełmie i uzyskała tytuł zawodowy pielęgniarki. W 1995 roku Habilitantka ukończyła studia magisterskie na Wydziale Pielęgniarstwa, Akademii Medycznej w Lublinie i uzyskała dyplom magistra pielęgniarstwa. Następnie kontynuowała kształcenie na studiach podyplomowych i w 2000 roku ukończyła studia podyplomowe z zakresu Logopedii Korekcyjnej realizowane w UMCS Lublin uzyskując dyplom logopedy dyplomowanego, a w 2005 roku Habilitantka ukończyła studia podyplomowe w zakresie Ekonomiki Zdrowia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

12 czerwca 2012 roku Habilitantka Pani Ewa Małgorzata Kobos uzyskała nadany przez Radę Wydziału Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego stopień doktora nauk o zdrowiu, specjalność diabetologia na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem „*Funkcjonowanie rodzin dzieci chorych na cukrzycę typu 1*”.

Należy nadmienić, że Habilitantka bardzo aktywnie rozwijała swoje umiejętności i zdobywała wiedzę, czego efektem było ukończenie kolejnych studiów magisterskich w Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych i uzyskanie dyplomu magistra pedagogiki. W 2017 roku w zakresie kształcenia podyplomowego Habilitantka ukończyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego i uzyskała dyplom specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego.

Przebieg pracy zawodowej

W latach 1995 - 2002 Habilitantka zatrudniona była w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 4 w Lublinie. Od 2005 roku – do chwili obecnej zatrudniona jest w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, na Wydziale Nauk o Zdrowiu, w Zakładzie Rozwoju Pielęgniarstwa, Nauk Społecznych i Medycznych zajmując kolejno następujące stanowiska: w latach 2005-2011 stanowisko wykładowcy, 2012-2017 adiunkta naukowo-dydaktycznego, a od 2018 roku do chwili obecnej pracuje na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego. W tym samym czasie w latach 2020 – 2024 pracowała w Państwowej Uczelni Zawodowej im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie.

Ocena osiągnięć naukowych, o których mowa w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (z późn. zm.)

Osiągnięcie naukowe Habilitantki Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos stanowi cykl pięciu oryginalnych, opublikowanych w recenzowanych czasopismach i powiązanych tematycznie publikacji naukowych pod tytułem: „*Psychospołeczne wskaźniki funkcjonowania osób chorych na*

cukrzycę w wybranych etapach życia”. Łączna wartość bibliometryczna cyklu publikacji składających się na osiągnięcie naukowe wynosi 9,147 Impact Factor (IF) oraz 480 punktów MNiSW. W trzech pracach Habilitantka jest pierwszym autorem. Prace stanowiące jednotematyczny cykl prac opublikowane zostały w latach 2020-2023.

Na osiągnięcie naukowe Pani Ewy Małgorzaty Kobos stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego składają się następujące publikacje naukowe:

1. Kobos E, Szewczyk A, Kokoszka-Paszkot J, Dziedzic B. Factors associated with loneliness in patients with diabetes mellitus. *Nursing Open*. 2020;8(1):517-524.
Praca oryginalna; IF=1,762; 100 pkt MNiSW.
2. Kobos E, Szewczyk A, Świątkowska T, Kryczka T, Sienkiewicz Z. Relationship between loneliness and blood glucose control in diabetes. *BMC Public Health*. 2020;20(1):1-6.
Praca oryginalna; IF=3,295; 100 pkt MNiSW.
3. Kobos E, Szewczyk A, Dziedzic B. Perceived Loneliness in Children with and without Type 1 Diabetes. A cross-sectional study. *Clinical Diabetology* 2023;12(6):345-352.
Praca oryginalna; IF=0,700; 100 pkt MNiSW.
4. Dziedzic B, Sienkiewicz Z, Leńczuk-Gruba A, Kobos E, Fidecki W, Wysokiński M. Prevalence of Depressive Symptoms in the Elderly Population Diagnosed with Type 2 Diabetes Mellitus. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(10):1-9.
Praca oryginalna; IF=3,390; 140 pkt MNiSW.
5. Kurza D, Kobos E. Diabetes distress in adult patients with type 1 and type 2 diabetes. *Medical Science Pulse* 2022;16(4):56-65. Praca oryginalna; 40 pkt MNiSW.

Obowiązkiem Recenzenta jest zaznaczenie, że aktualnie czasopismo „International Journal of Environmental Research and Public Health”, w którym Habilitantka opublikowała jedną pracę włączoną do cyklu prac nie znajduje się na liście Journal Citation Reports (JCR). Nie ma to jednak wpływu na ocenę wartości cyklu publikacji, stanowiących osiągnięcie naukowe, jak również nie ma wpływu na ocenę całościowego dorobku Habilitantki, przede wszystkim dlatego, że prawo nie działa wstecz. Włączona do cyklu praca ukazała się w *International Journal of Environmental Research and Public Health* w 2020 roku.

Głównym celem podjętych przez Habilitantkę badań była analiza wybranych wskaźników psychologicznego i społecznego funkcjonowania chorych na cukrzycę w różnym wieku oraz czynników z nimi związanych.

Na podstawie celu głównego Habilitantka określiła cele szczegółowe jako:

1. ocenę postrzegania samotności w grupie osób dorosłych chorych na cukrzycę oraz analiza czynników z nią związanych;
2. analizę związku między postrzeganiem samotności a wyrównaniem metabolicznym cukrzycy;
3. ocenę postrzegania samotności u dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę typu 1.
4. analizę częstości występowania objawów depresji u osób w podeszłym wieku ze zdiagnozowaną cukrzycą typu 2 oraz czynników z nią związanych;
5. ocenę występowania dystresu cukrzycowego oraz czynników z nim związanych u pacjentów dorosłych chorych na cukrzycę.

Przystępując do szczegółowej oceny zaprezentowanego osiągnięcia naukowego należy podkreślić, iż problemy badawcze analizowane w manuskryptach stanowią logiczne połączenie wszystkich prac. Przedstawiony do recenzji jednotematyczny cykl publikacji jest bardzo aktualny z punktu widzenia problemów zdrowotnych współczesnej populacji, ponieważ cukrzyca to problem m.in. medyczny, psychospołeczny i ekonomiczny. Liczba osób chorych na cukrzycę stale się zwiększa, co powoduje realne zagrożenie i wyzwanie dla zdrowia publicznego oraz systemów ochrony zdrowia na całym świecie.

Habilitantka wyniki badań związanych z osiągnięciem celu nr 1 zaprezentowała w publikacji: Kobos E, Szewczyk A, Kokoszka-Paszkot J, Dziedzic B. Factors associated with loneliness in patients with diabetes mellitus. *Nursing Open*. 2020;8(1):517-524 (praca oryginalna; IF=1,762; 100 pkt MNiSW). Pierwsza prezentowana z cyklu praca koncentruje się na ocenie przez pacjentów chorych na cukrzycę poczucia samotności oraz analizie czynników z nią związanych.

W badaniu przekrojowym udział wzięło 248 chorych na cukrzycę typu 1 i 2. Do oceny poczucia samotności wykorzystano skalę R-UCLA, przeanalizowano następujące czynniki socjodemograficzne w kontekście poczucia samotności: wiek, płeć, stan cywilny, poziom wykształcenia, status zawodowy, miejsce zamieszkania oraz czynniki kliniczne: powód przyjęcia do szpitala, czas trwania cukrzycy, typ cukrzycy, rodzaj stosowanego leczenia oraz obecność powikłań przewlekłych cukrzycy. Średnie poczucie samotności wykazano u 13% chorych, bardzo wysokie u 3%. Istotnie wyższe poczucie samotności wykazano u chorych, którzy byli stanu wolnego, u pacjentów z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym w porównaniu do pacjentów z wykształceniem wyższym. Istotnie wyższe poczucie samotności występowało u pacjentów z powikłaniami przewlekłymi cukrzycy oraz pacjentów z dwoma lub więcej powikłaniami w porównaniu do tych z jednym powikłaniem lub brakiem powikłań. Typ cukrzycy oraz rodzaj stosowanego leczenia nie różnicowały poczucia samotności w badanej grupie.

Wyniki badań związanych z osiągnięciem celu nr 2 Habilitantka zaprezentowała w publikacji: Kobos Ewa, Szewczyk Alicja, Świątkowska Teresa, Kryczka Tomasz, Sienkiewicz Zofia. Relationship between loneliness and blood glucose control in diabetes. *BMC Public Health*. 2020;20(1):1-6 (praca oryginalna; IF=3,295; 100 pkt MNiSW). Zmienna samotność i jej związek z wyrównaniem metabolicznym cukrzycy stanowiły przedmiot kolejnego badania wchodzącego w skład cyklu publikacji.

Badanie przeprowadzono w grupie 250 dorosłych pacjentów hospitalizowanych w oddziałach specjalizujących się w leczeniu cukrzycy. Do badania włączono pacjentów chorujących na cukrzycę co najmniej 1 rok, z włączonym leczeniem farmakologicznym. Dane związane z poczuciem samotności zebrano wykorzystując skalę poczucia samotności R-UCLA. Do oceny wyrównania metabolicznego cukrzycy przyjęto ogólne kryteria zawarte w zaleceniach Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego (PTD). Wartości wskaźników klinicznych pozyskano z dokumentacji medycznej pacjenta i uwzględniono wyniki wielu istotnych badań. Na 80 możliwych do uzyskania punktów w skali R-UCLA, pacjenci z cukrzycą uzyskali średnio $38,22 \pm 11,55$ punktu. W badanej grupie 80,8% chorych nie spełniło kryterium wyrównania metabolicznego w zakresie wartości HbA1c $<7\%$, 71,2% pacjentów nie spełniło kryterium BMI $<25\text{kg/m}^2$. W badanej grupie pacjenci wykazujący wyższe poczucie samotności wykazywali istotnie wyższe wartości skurczowego ciśnienia tętniczego krwi.

Wyniki badań związanych z osiągnięciem celu nr 3 Habilitantka zaprezentowała w publikacji: Kobos Ewa, Szewczyk Alicja, Dziedzic Beata. Perceived Loneliness in Children with and without Type 1 Diabetes. A cross-sectional study. *Clinical Diabetology* 2023;12(6):345-352 (praca oryginalna;

IF=0,700; 100 pkt MNiSW). Prezentowana praca z cyklu publikacji dotyczyła samotności jako psychospołecznego wskaźnika funkcjonowania dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę. Dokonano analizy porównawczej poczucia samotności w grupie dzieci i młodzieży chorej na cukrzycę typu 1 oraz ich rówieśników, którzy nie chorowali na cukrzycę, w dwóch grupach wiekowych 10-13 lat i 14-17 lat. Ogółem w badaniu uczestniczyło 339 dzieci.

Do oceny postrzegania samotności w grupie dzieci w wieku 10-13 lat wykorzystano Children's Loneliness and Social Dissatisfaction Scale (CLS) w polskim opracowaniu. Skala ta obejmuje zachowania i uczucia związane z osamotnieniem, tj. uczucia osamotnienia, spostrzegany brak umiejętności społecznych, brak pewności siebie w sytuacjach społecznych oraz uczucia izolacji od innych. Bada poczucie osamotnienia i społecznej dyssatisfakcji w szerokim kontekście szkolnym u dzieci i młodzieży w ciągu ostatnich 2 tygodni. Do oceny poczucia samotności w grupie młodzieży 14-17 lat wykorzystano skalę Revised UCLA Loneliness Scale (R-UCLA) także w polskim opracowaniu. Skala ta pozwala na ukazanie poczucia samotności w wymiarze ogólnym, oraz w trzech wymiarach tj. poczucia braku bliskiego kontaktu z innymi ludźmi (Intimate others), poczucia zerwania społecznej więzi z innymi ludźmi (Social others) oraz poczucia przynależności do grupy społecznej (Belonging and Affiliation). Im wyższy wynik w skali tym wyższe poczucie samotności. Wyższe wskaźniki w większości pozycji skali CLS odnotowano w grupie dzieci zdrowych. Istotną statystycznie różnicę pomiędzy badanymi grupami dzieci zdrowych i chorych odnotowano tylko w wynikach kilku pojedynczych pozycji w skali, tj: „nie mam nikogo z kim mógłbym porozmawiać” ($p=0,018$), „trudno jest sprawić by inne dzieci mnie polubiły” ($p=0,065$) oraz „dogaduję się z innymi dziećmi” ($p=0,052$) na granicy istotności statystycznej. Należy podkreślić, że wyższe wartości w zdecydowanej większości pozycji skali R-UCLA odnotowano w grupie dzieci nie chorujących na cukrzycę. Istotną statystycznie różnicę pomiędzy porównywanymi grupami dzieci odnotowano tylko w wynikach pozycji tj: „brakuje mi towarzystwa” ($p=0,029$), „nikt tak naprawdę nie zna mnie dobrze” ($p=0,035$) oraz „ludzie są wokół mnie, ale nie ze mną” ($p=0,021$). Wykazano istotną statystycznie różnicę pomiędzy grupami dotyczącą wyników w subskali poczucia braku bliskiego kontaktu z innymi ludźmi.

Wyniki badań związanych z osiągnięciem celu nr 4 Habilitantka zaprezentowała w publikacji: Dziejic B, Sienkiewicz Z, Leńczuk-Gruba A, Kobos E, Fidecki W, Wysokiński M. Prevalence of Depressive Symptoms in the Elderly Population Diagnosed with Type 2 Diabetes Mellitus. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020;17(10):1-9. (praca oryginalna; IF=3,390; 140 pkt MNiSW). Celem kolejnych rozważań naukowych była ocena częstości występowania objawów depresji u osób w podeszłym wieku ze zdiagnozowaną cukrzycą typu 2. Badanie przeprowadzone w grupie 200 osób z rozpoznaną cukrzycą typu 2 w wieku 65 lat i powyżej, leczonych w specjalistycznej poradni diabetologicznej przy użyciu pełnej wersji Geriatrycznej Skali Oceny Depresji (GDS). Wyniki badań pokazały m.in., że średni czas trwania cukrzycy u pacjentów bez objawów depresji wynosił 10,2 lat, u pacjentów z objawami głębokiej depresji 13,6 lat. W zakresie chorób współistniejących wykazano występowanie nadciśnienia tętniczego u 100% badanych z objawami depresji głębokiej, wśród osób bez depresji z powodu nadciśnienia tętniczego cierpiało 47% pacjentów.

Wyniki badań związanych z osiągnięciem celu nr 5 Habilitantka zaprezentowała w publikacji: Kurza D, Kobos E. Diabetes distress in adult patients with type 1 and type 2 diabetes. Medical Science Pulse 2022;16(4):56-65. (praca oryginalna; 40 pkt MNiSW). Badanie przeprowadzono w grupie pacjentów zgłaszających się na wizyty kontrolne do poradni diabetologicznej z rozpoznaną cukrzycą, chorujących co najmniej 1 rok, w wieku powyżej 18 lat. Dokonano oceny stresu emocjonalnego związanego z cukrzycą uwzględniając cztery różne wymiary niedogodności spowodowanych przez

cukrzycę: obciążenie emocjonalne, dystres związany z wizytą lekarską, dystres związany z przestrzeganiem leczenia i dystres interpersonalny. Nie wykazano m.in. istotnego związku między występowaniem dystresu emocjonalnego związanego z cukrzycą a płcią ($p=0,993$) oraz wiekiem badanych ($p=0,230$). Istotnie wyższe wartości w wymiarze dystresu interpersonalnego osiągnęli badani po rozwodzie i stanu wolnego aniżeli będący w związku i owdowiali ($p=0,044$). Uwzględniając zmienne kliniczne wykazano, iż pacjenci z cukrzycą typu 1 oceniali natężenie dystresu interpersonalnego jako wyższe ($p=0,046$) w porównaniu do chorych z cukrzycą typu 2. Im badani dłużej chorowali na cukrzycę, tym odczuwali statystycznie większy dystres związany z przestrzeganiem leczenia ($p=0,022$). Respondenci leczeni insuliną z użyciem pompy insulinowej mieli istotnie wyższy ($p=0,005$) dystres interpersonalny aniżeli pacjenci leczeni pozostałymi schematami. Im więcej powikłań przewlekłych cukrzycy występowało u badanych, tym wyższe natężenie dystresu emocjonalnego wykazywali w następujących wymiarach: dystres związany z przestrzeganiem leczenia ($p\leq 0,001$), obciążenie emocjonalne ($p=0,002$) oraz dystres interpersonalny ($p=0,007$).

Podsumowanie osiągnięcia naukowego

Według Międzynarodowej Federacji Diabetologicznej (International Diabetes Federation - IDF) w 2021 roku około 537 milionów dorosłych w wieku 20-79 lat zmagало się z cukrzycą, co daje 10,5% zachorowań populacji w tym przedziale wiekowym. Szacuje się, że około 240 milionów ludzi na świecie jest nadal niezdiagnozowana. Przewiduje się, że do 2030 roku ogólna liczba chorych na cukrzycę wzrośnie do 643 milionów, a w 2045 roku przekroczy 783 miliony. W 2021 roku odnotowano 111,1 tysięcy przypadków zgonów spowodowanych samą cukrzycą. Na świecie rocznie umiera 1,6 miliona ludzi bezpośrednio z powodu cukrzycy.

Należy podkreślić, że Habilitantka podjęła wartościowe, ważne ze względów medycznych i społecznych zamierzenie badawcze. Habilitantka przedstawia obszary, które wymagają poprawy i wzmocnienia w zakresie psychospołecznego funkcjonowania chorych na cukrzycę w Polsce w różnych grupach wiekowych (dzieci, młodzież, osoby dorosłe, osoby 65+). Ze względu na interdyscyplinarne ujęcie i niewielką liczbę tego rodzaju opracowań, wyniki stanowią innowacyjny wkład naukowy w rozwój dyscypliny. Do tej pory badania do oceny postrzegania samotności w tej grupie chorych nie były prowadzone z wykorzystaniem skali R-UCLA, a związek samotności z wyrównaniem metabolicznym cukrzycy był analizowany przy pomocy innych narzędzi badawczych oraz w odniesieniu do niewielkiej liczby wskaźników wyrównania metabolicznego cukrzycy. Wyniki badania w obszarze samotności u dzieci i młodzieży stanowią pierwszą próbę wypełnienia luki w badaniach, które były realizowane w latach 90-tych, bez porównań z rówieśnikami nie chorującymi na cukrzycę oraz w podziale na dzieci młodsze i młodzież. Rozważając wartość aplikacyjną ocenianego osiągnięcia naukowego stwierdzam, że prezentowane dane są z dużym potencjałem aplikacyjnym. Dlatego też przedstawiony przez Habilitantkę Panią dr n. o zdr. Ewę Małgorzatę Kobos cykl prac stanowiący osiągnięcie naukowe i będący podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zdrowiu.

Podsumowanie dorobku naukowego Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos

Dorobek naukowy Habilitantki przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora obejmował 8 oryginalnych pełnotekstowych prac naukowych o łącznej wartości 36 pkt MNiSW, a także 3 rozdziały w podręcznikach o zasięgu międzynarodowym i 12 krajowym. Liczba publikacji przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora posiadających IF wynosiła 0.

Natomiast po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka opublikowała oryginalne pełnotekstowe prace naukowe i prace poglądowe o łącznej wartości 35,23 / Impact Faktor (IF) oraz

2489 punktów MNiSW. Można zatem z całą pewnością stwierdzić, że po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka znacznie zwiększyła swój dorobek naukowy.

Łączny dorobek naukowy Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos (stan na 12 stycznia 2024 roku) stanowią publikacje o wartości 35,237 Impact Faktor (IF) oraz 2525 punktów MNiSW, w tym: publikacje z udziałem autora w badaniach wielośrodkowych (IF 4,213; MNiSW – 100 pkt) oraz listem do redakcji (IF 1,838; MNiSW – 40 pkt). Cytowania publikacji Habilitantki wg bazy Web of Science – z uwzględnieniem autocytowań 144, z wyłączeniem autocytowań 142, wartość Indeks Hirscha 6. Analiza cytowań Habilitantki wykazana wg bazy Scopus z uwzględnieniem autocytowań wynosi 164; bez autocytowań 161; wartość Indeks Hirscha 7.

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos jako autor lub współautor w swoim dorobku naukowym posiada:

1. prace oryginalne – 58
2. prace poglądowe – 4
3. rekomendacje – 3
4. listy do redakcji czasopism - 1
5. publikacje z udziałem autora w badaniach wielośrodkowych - 1
6. rozdziały w monografii - 69
7. redakcje monografii - 9
8. rozdziały w podręczniku – 9.

Poza cyklem 5 powiązanych tematycznie publikacji, będących podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, dorobek naukowy Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos obejmuje publikacje oryginalne o tematyce poświęconej:

1. Psychospołecznemu funkcjonowaniu opiekunów dzieci chorych na cukrzycę typu 1;
2. Samopoczuciu psychicznemu i postrzeganiu samotności w wybranych grupach społecznych;
3. Wsparciu społecznemu w chorobie.

Habilitantka spójnie opisuje i przedstawia swoje zainteresowania naukowe. Analiza bibliometryczna publikacji autorstwa Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos wskazuje, że w dorobku Habilitantki znajduje się m.in. 14 publikacji naukowych, które mają współczynnik wpływu IF oraz posiadają punktację MNiSW. W tychże 14 publikacjach Habilitantka (po uzyskaniu stopnia naukowego doktora), w 7 jest wiodącym autorem (korespondencyjnym), co świadczy o znaczącym jej wkładzie w przygotowanie tych prac naukowych. Habilitantka publikuje swoje prace naukowe np. w czasopismach takich jak: BMJ Open, Nursing Open.

Oceniając szczegółowo zainteresowania naukowe Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos należy stwierdzić, że były one rozwijane bardzo konsekwentnie w obszarze nauk o zdrowiu i pielęgniarstwa ze szczególnym uwzględnieniem interdyscyplinarnej opieki nad człowiekiem w zdrowiu i chorobie.

Udział w konferencjach naukowych

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos od wielu lat bardzo aktywnie uczestniczyła w konferencjach naukowych. Brała czynny udział w 146 konferencjach krajowych, 47 konferencjach międzynarodowych i 8 konferencjach zagranicznych. Była pierwszym autorem lub współautorem 100 prac prezentowanych w formie referatów i 101 plakatów. Główne obszary tematyczne dotyczyły: diabetologii, kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarek oraz obciążenia w pracy zawodowej pielęgniarek, opieki nad człowiekiem chorym, wiedzy pacjentów i pracowników ochrony zdrowia w wybranych obszarach zdrowia i choroby oraz edukacji zdrowotnej, a także psychospołecznego funkcjonowania wybranych grup społecznych. Była 36 razy członkiem komitetu naukowego. W ramach konferencji naukowych przewodniczyła 10 razy sesjom naukowym.

Recenzje prac w czasopiśmie naukowych

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos recenzowała prace w następujących czasopiśmie naukowych: Problemy Pielęgniarstwa, Pielęgniarstwo Polskie, Pielęgniarstwo XXI wieku, Nursing Open.

Członkostwo w organizacjach

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos legitymuje się członkostwem w organizacjach i towarzystwach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, takich jak: Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie (PTP), Polska Federacja Edukacji w Diabetologii (PFED) oraz Foundation of European Nurses in Diabetes (FEND). Jest członkiem Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego.

Istotna aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej w szczególności zagranicznej

Staże naukowe, projekty i współpraca międzyuczelniana

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos odbyła w 2022 roku miesięczny staż naukowy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym w Zakładzie Promocji Zdrowia i Prewencji Chorób Przewlekłych. Program odbytego przez Habilitantkę stażu był związany z zagadnieniami z zakresu nauk o zdrowiu, w szczególności dotyczącymi diagnozy stanu zdrowia populacji oraz realizacji i monitoringu zadań zdrowia publicznego w Polsce. W ramach stażu przygotowała opracowanie na temat Globalnego Obciążenia Chorobami, które stanowiło wkład do rozbudowy strony www.profibaza.pzh.gov.pl w zakładce Materiały Edukacyjne. Opracowała także materiały merytoryczne stanowiące podstawę do przygotowania opisów do sekcji Objaśnienia Metodologiczne w wybranych raportach dostępnych w systemie ProfiBaza dotyczących sytuacji społeczno-demograficznej oraz sytuacji zdrowotnej na terenie powiatów, województw i kraju.

W 2021 roku Habilitantka uczestniczyła w programie Erasmus, wizyta połączona z wykładem dla studentów pielęgniarstwa w Portugalii na University of Madeira, Funchal: Need for knowledge and skills update among paediatric nurses regarding type 1 diabetes in children. A pilot study.

Habilitantka w 2023 roku dołączyła do zespołu i uczestniczyła w cyklu szkoleń, które miały na celu przygotowanie zespołu do realizacji projektu CARE4DIABETES - Zmniejszenie obciążenia chorobami niezakaźnymi poprzez zapewnienie wielodyscyplinarnego leczenia cukrzycy typu 2. Realizacja projektu rozpoczęła się 1 lutego 2023 roku i będzie trwała przez 36 miesięcy. Parterami projektu jest 14 państw członkowskich UE: Hiszpania (koordynator), Belgia, Bułgaria, Grecja, Węgry, Włochy, Malta, Niderlandy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja Finlandia. Jak wynika z przedstawionej dokumentacji Habilitanta nie kierowała projektem badawczym o zasięgu międzynarodowym.

Habilitantka w 2022 roku weszła w skład zespołu badawczego Akademii Białskiej realizującego w Polsce międzyuczelniany projekt dotyczący analizy postaw studentów pielęgniarstwa wobec osób z niepełnosprawnością fizyczną. Wyniki badania zostały opublikowane w Journal of Health Inequalities.

Z kolei 2020 roku Habilitantka była członkiem międzynarodowego zespołu FEND COVID-19 consortium pod przewodnictwem Rity Forte z King's College London - realizującego projekt badania w 27 krajach Europy pt. „Wpływ pandemii COVID-19 na osoby chorujące na cukrzycę oraz świadczenie im usług przez placówki opieki zdrowotnej w Europie”. Uczestniczyła w tłumaczeniu narzędzia badawczego dla potrzeb realizacji badania wśród pielęgniarek diabetologicznych w Polsce. Także w 2020 roku w ramach współpracy z prezes Polskiej Federacji Edukacji w Diabetologii i

konsultantami wojewódzkimi w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego zrealizowała badanie na temat „Poczucia samotności a wyrównanie metaboliczne choroby u pacjentów z cukrzycą”.

Habilitantka ma bardzo dobrze rozwiniętą współpracę międzyuczelnianą. Podejmowała wiele aktywności naukowych, współpracując m.in. z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie, gdzie w efekcie była współredaktorem 4 monografii naukowych: „*Wybrane aspekty opieki pielęgniarstwa*”, „*Jakość życia i zachowania zdrowotne człowieka chorego*”, „*Człowiek w zdrowiu i chorobie: wybrane zagadnienia*”, „*Wybrane aspekty zdrowia i choroby w ujęciu interdyscyplinarnym*”, a także była współorganizatorem konferencji naukowo-szkoleniowych (2018r., 2019r.). Współpracuje z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie nad wydaniem książki „*Praktyka pielęgniarstwa oparta na dowodach naukowych*”.

Podsumowując, na podstawie przedstawionej dokumentacji przez Habilitantkę z całą pewnością można stwierdzić, że dotychczasowa aktywność naukowa realizowana przez Habilitantkę poza macierzystą Uczelnią jest istotna z punktu widzenia rozwoju naukowego. Zrealizowane projekty badawcze, a także przyszłe plany badawcze są w pełni uzasadnione i świadczą o dojrzałości naukowej oraz samodzielności Habilitantki i zasługują na uznanie.

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę

Osiągnięcia dydaktyczne

Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos posiada istotne i bardzo liczne osiągnięcia dydaktyczne. Jest autorką lub współautorką 9 rozdziałów w podręcznikach. Prowadziła liczne zajęcia dydaktyczne dla studentów na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach: dietetyka i pielęgniarstwo. Brała także czynny udział w kształceniu podyplomowym pielęgniarek i położnych, realizując m.in. zajęcia w ramach szkoleń specjalizacyjnych w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego. W ramach kształcenia podyplomowego realizowanego przez Warszawski Uniwersytet Medyczny była organizatorem i kierownikiem naukowym kursów w zakresie opieki geriatrycznej. W 2023 roku została powołana do zespołu, którego celem było opracowanie materiału dla pielęgniarek, dietetyków i lekarzy „*Porady edukacyjne i porady dietetyczne realizowane w podstawowej opiece zdrowotnej w ramach świadczenia opieki koordynowanej DIAGNOSTYKA I LECZENIE CUKRZYCY*” we współpracy z konsultantami krajowymi i wojewódzkimi. W roku 2018 brała udział w projekcie e-learningowym związanym z Komunikacją Interpersonalną – w ramach którego przygotowała i nagrała materiał wykładowy na platformę e-learningową na temat: Komunikacja w promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej. Była promotorem 69 prac magisterskich i 27 prac licencjackich oraz recenzowała 47 prac licencjackich i magisterskich na kierunku pielęgniarstwo i zdrowie publiczne.

Działalność organizacyjna

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos była członkiem komisji ds. egzaminów dyplomowych na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku pielęgniarstwo oraz studiach pomostowych podczas egzaminu praktycznego i teoretycznego, a także członkiem Komisji ds. Jakości Kształcenia Podyplomowego realizowanego w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Uczestniczyła w opracowaniu pierwszych wytycznych w zakresie postępowania z chorymi na cukrzycę podejrzanymi lub zakażonymi koronawirusem SARS-CoV-2. Była współautorem propozycji zmian w zakresie organizacji kształcenia podyplomowego pielęgniarek w obszarze diabetologii. Natomiast z ramienia Polskiej Federacji Edukacji w Diabetologii we współpracy z konsultantem krajowym w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego była współautorem propozycji zmian legislacyjnych w zakresie opieki koordynowanej w obszarze pielęgniarstwa diabetologicznego. Aktualnie jest koordynatorem przedmiotu „*praktyka pielęgniarstwa oparta na dowodach naukowych*”. W 2023 roku była członkiem zespołu powołanego na Wydziale Nauk o

Zdrowiu, Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, który przygotował wniosek o przeprowadzenie kolejnej akredytacji KRASZPiP na kierunku pielęgniarstwo.

Popularyzacja nauki i współpraca z otoczeniem

Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos wielokrotnie organizowała i prowadziła spotkania mające na celu propagowanie nauki, we współpracy ze studentami WUM w ramach Warszawskiego Festiwalu Nauki. Współorganizowała i brała czynny udział w akcji promującej zdrowie dla pracowników i studentów w ramach obchodów Światowego Dnia Cukrzycy na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym na Wydziale Nauk o Zdrowiu. Ponadto przygotowała we współpracy z Polską Federacją Edukacji w Diabetologii materiały z cyklu PFED Radzi, w ramach ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej Dłuższe Życie z Cukrzycą. W ramach kampanii realizowane były działania skierowane na poszerzanie wiedzy dotyczącej powikłań cukrzycy, poprawy jakości i długości życia chorych na cukrzycę, a także akcje z zakresu profilaktyki wśród zdrowych osób. Zorganizowała i poprowadziła warsztaty edukacyjne nt. profilaktyki cukrzycy w ramach projektu Akademii Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Nagrody i wyróżnienia

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji Habilitantka Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos wielokrotnie otrzymała nagrodę zespołową drugiego i trzeciego stopnia za osiągnięcia dydaktyczne, a także nagrodę Prezesa ZG Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego za wkład pracy w realizację projektu PTP „Szczepimy od pokoleń”. W 2011 roku została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi, a w 2017 Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Podsumowanie oceny i wnioski końcowe

Na podstawie przedstawionej dokumentacji oraz dokonanej analizy dostępnych danych naukowych stwierdzam, że Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos jest dojrzałym i w pełni samodzielnym badaczem, jej dorobek jest spójny pod względem ilościowym i jakościowym.

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe w postaci cyklu powiązanych ze sobą tematycznie publikacji naukowych w mojej opinii wnosi bardzo istotny wkład w rozwój badań dotyczących opieki nad chorymi z cukrzycą i stanowi podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

Reasumując, stwierdzam z całym przekonaniem, że Pani dr n. o zdr. Ewa Małgorzata Kobos spełnia wymogi ustawowe zawarte w art. 219, ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (z późn. zm.). A zatem wnioskuję do Wysokiej Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie Pani dr n. o zdr. Ewy Małgorzaty Kobos do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

.....
dr hab. n. o zdr. Ewa Kupcewicz, prof. UWM